

Herkes İçin Eğitim (EFA) Küresel İzleme Raporu

2003-2004

HERKES İÇİN EĞİTİM VE CİNSİYET

EŞİTLİĞE GEÇİŞ

YÖNETİCİ ÖZETİ (RAPOR ÖZETİ) (S. 16)

Tüm ülkeler, ilk ve orta eğitimde cinsiyet eşitsizliğini 2005'e kadar saf dışı bırakma konusunda anlaşmaya vardı. Raporun açılış kısmında "Herkes için Eğitim, Global İzleme Raporu"nun ikinci sürümü, eğitimde eşitlik ve denklığı sağlamak için güçlü bir insan hakları mahkemesi kuracak. İkinci bölüm "Herkes için Eğitim" in altı hedefinin ilerlemesini cinsiyet temelinde izleyecek. Sonraki iki bölümde ise, kızların neden hala geride tutulduğu ve engelleri kaldırıp öğrenmeyi geliştirecek politikalara dikkat çekiliyor. 5. bölümde de, birçok ülkede yürütülen cinsiyet ayrımcılığını bitirmeye yönelik daha geniş kapsamlı stratejiler gösterilmektedir. 6. bölümde, görülecek bu işlerin uluslararası taahhütler olmadan ve daha iyi koordinasyon sağlanmadan karşılanamayacağını belirtiyor. Raporun son bölümünde ise, bütün devletlerin ve insanların ilgisini cinsiyet ayrımcılığını bitirmeye ve eğitim programlarında en büyük önceliğin buna verilmesine vurgu yapılıyor.

1.Bölüm: Haklar, Eşitlik Ve Herkes İçin Eğitim (S. 17)

Uluslararası topluluk, 2005'e kadar kendini ilk ve orta eğitimde cinsiyet ayrımını bitirmeye ve 2005'te cinsiyet eşitliğini sağlamaya adanmış. Raporun bu kısmında, sosyal ve ekonomik olarak kadın ve kız çocuklarını tanımlayan ve eğitim ile bunu alttan destekleyen katı insan hakları çerçevesine dikkat çekiyor.

2.Bölüm: "Herkes İçin Eğitim" e Doğru: İlerlemeyi Değerlendirme (S. 17)

Eğitim sistemlerinde 2000 yılının en son eğitim verilerini kullanmak, "Herkes için Eğitim" in altı hedefinin ilerlemesini cinsiyet büyüteciyle izleyecek. Bu rapor denklik ve eşitliği ayırt edecek. Bunların ilki sayısal bir kavramdır. Eşitlik ise daha karmaşık bir kavramdır. Eğitimde tam bir cinsiyet eşitliği şu anlama gelmelidir; kız ve erkeklere okula gitmek için aynı şanslar ve eğlenceli öğrenme yöntemleri, aynı müfredat ve cinsi önyargılardan etkilenmemiş bir akademik uyum sunulacak. Ve daha ayrıntılı olarak, eşit öğrenme kazanımı ve bunu takip eden yaşamda benzer nitelik ve tecrübeler.

3.Bölüm: Kızlar neden hala geri planda tutuluyor? (S. 18)

Üç aşamalı haklar gündemi eşitsizliğin birçok boyutunu analiz etmek için kullanılıyordu. Önce eğitim hakkı çalışmalarını etkileyen problemler, ailede alıkonan ve toplumda kızların okula erişimini etkileyenlerini de içeriyordu. Cinsiyet ayrımcılığına en büyük yatkınlık, güçlü kültürel tercihleri erkek çocuklardan yana olan ülkelerde vardır. Erken yaşta evlilik, kızları eğitim sürecinden alıkoyar. Global olan HIV/AIDS felaketi, silahlı çatışma ve sakatlık gibi şeylerin tümü kızların eğitim hakkını kısıtlamada bir rol oynuyor. Çocukları çalıştırma ihtiyacı, onların okula gitmemelerinin başlıca sebeplerinden biridir. Ebeveynler, çocukların başlıca işverenlerindedir. Gerçekleri aslında tamamen göstermeyen istatistiklerde, ev işlerine bakan kız çocukları yansıtılmıyor. Eğer, bütün kızlar okuma şansına sahip olursa, politikalar durumları ve ebeveynlerin tavırlarını etkilemelidir. En az 101 ülkede alınan okul ücretleri de okullaşma önündeki diğer bir başlıca engeldir.

İkincisi, haklar bünyesinde, kızların özel ihtiyaçlarını müfredatlarına dâhil eden eğitim sistemlerinin, öğretme yöntemlerinin ve öğrenme ortamının nasıl olduğuna odaklanmaktır. Bu rapor gösteriyor ki, kızlar okullarda oransız olarak cinsel rahatsızlık ve şiddet yaşıyor ve bunlar başarısızlık ve okulu erken bırakmaya neden oluyor.

Son olarak, haklar aracılığıyla, eğitim, kızların okulda nasıl çalıştığını ve kazanılan başarıların sosyal ve ekonomik hayatta nasıl eşit fırsatlara çevrildiğini ile ilgileniyor. Gelişmiş ülkelerde kızların erkekleri birçok kez geçmesinin kanıtı, bir halk uyanışına neden oldu. Cinsiyet eşitliğinin hala uzak bir ihtimal olduğu gelişmekte olan birçok ülkede, kızlar ve erkekler kötü bir şekilde geçiniyor.

4. Bölüm: İyi uygulamadan çıkarılan dersler (s.19)

Özel olarak kızların okuldan uzak kalmasına yol açan teşvik dengelerini değiştirmek için politikalar tasarlanabilir. Burslar, gelir-destek programları, okul beslenme programları etkili olduğu kanıtlanmış üç tip hedefe yönelik tedbirlerdir. Okullar; basmakalıp şeylerin, cinsiyetin farkında olan müfredat ve profesyonel öğretmen eğitimi yoluyla güçlendirilmeyip, yok edilmesi gereken yerlerdir. Özellikle kırsal ve yalıtılmış okullar için kadın öğretmenlerin işe alınması, yüksek önceliğe sahip olmaya devam etmektedir. Okulları evlere yakın yerlere yerleştirmek, sıhhi tesis ve araç-gereç sağlamak, kabul edilebilir sınıf boyutlarıyla birlikte,

ebeveynlerin kızlarını okula göndermeleri için teşvik etmek amacıyla yapılan yatırımlardır. HIV/AIDS hastalıklarını önleme, cinsellik ve üreme sağlığı eğitimi öğretmenlere yeterli destek verilerek, öncelikli konuma getirilmelidir.

5. Bölüm: Hedeflerden Reforma: Eylem Halindeki Ulusal Stratejiler

Bu bölüm, Herkes İçin Eğitim hedeflerini gerçekleştirmede önemli katkılarda bulunan ulusal politikaları ve reformları ve ülkelerin taahhütlerini belirli strateji ve programlar yoluyla eyleme dönüştürmekten ne kadar uzak olduklarını analiz etmektedir.

6. Bölüm: Uluslararası Sözleri Yerine Getirme (s.20)

Uluslararası girişimlere ve eğitime yapılan yardım akışındaki eğilimler, Herkes İçin Eğitim(EFA) hedeflerini gerçekleştirmek için verilen küresel sözlerin geçtiğimiz yılda ne kadar geliştiğini anlamak için iki objektif sunmaktadır.

7. Bölüm: Herkes İçin Eğitim (EFA) İçin Cinsiyet Stratejileri (s.21)

Cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması, bütün okul yayım ve kalite geliştirme programlarının birinci önceliği olmalıdır. Devlet, her vatandaş için bir hak ve gerçeklik olan, iyi kalitede temel eğitimi sağlamada temel bir role sahiptir. Bu durum cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesine olanak sağlayan bir ortam yaratmalıdır, yeniden dağıtım stratejilerine yatırım yapmalı ve çatışmanın, ekonomik krizlerin ve HIV/AIDS'in yükünü hafifletmelidir. Uluslararası toplum, bütün eğitime yardım programlarına odaklanmak için cinsiyet objektifi kullanarak bu sürece yürekten eşlik etmelidir.

Tablo 2.1. Okul Öncesi Eğitim: Ülkelerin Bütüt Kayıt Oranları (GER)'na Göre Gruplandırılması (2000)

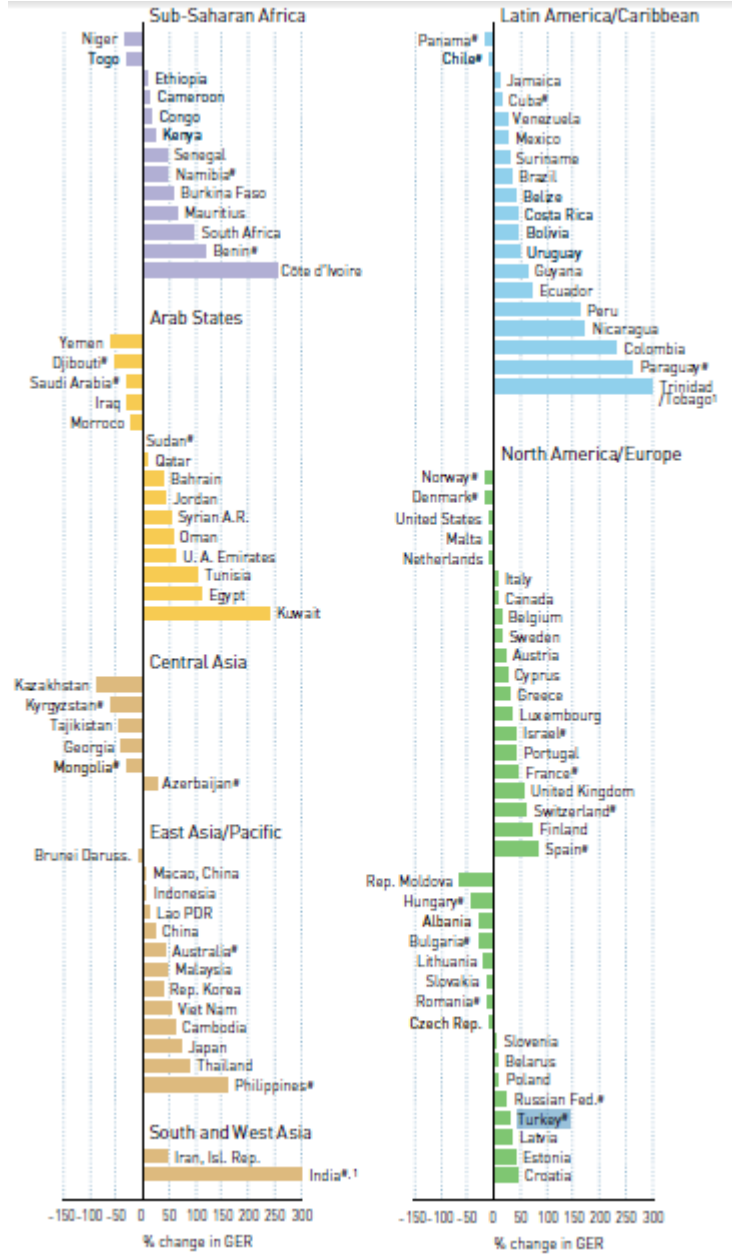
Regions	Levels of GER				
	≤ 30%	30.1%-50%	50.1%-70%	70.1%-90%	Above 90%
Sub-Saharan Africa	D. R. Congo, Niger, Burkina Faso, Burundi, Mali, Comoros, Ethiopia, Togo, Rwanda, Côte d'Ivoire, Congo, Madagascar, Senegal, Guinea-Bissau, Sierra Leone, Uganda, Eritrea, Benin, Cameroon, Gabon, Lesotho, Gambia, Namibia, Equat. Guinea (24)	South Africa, Zimbabwe, Kenya (3)	Cape Verde, Ghana, Liberia (3)		Mauritius (1)
Arab States	Yemen, Djibouti, Algeria, Oman, Saudi Arabia, Iraq, Libyan A. J., Syrian A. R., Egypt, Tunisia, Sudan, Qatar (12)	Jordan, Palestinian A. T., Bahrain (3)	Morocco (1)	Lebanon, U. A. Emirates (2)	Kuwait (1)
Central Asia	Tajikistan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Azerbaijan, Mongolia (5)	Georgia (1)			
East Asia and the Pacific	Myanmar, Cambodia, Lao PDR, Papua New Guinea, Indonesia, China (6)	Philippines, Tonga, Samoa, Viet Nam, Brunei Darussalam, Malaysia (6)	Palau (1)	Vanuatu, Rep. of Korea, Thailand, Japan, Cook Islands (5)	Macao (China), Australia, Niue (3)
South and West Asia	Nepal, Isl. Rep. of Iran, Bangladesh, India (4)	Maldives (1)	Pakistan (1)		
Latin America and the Caribbean	Bahamas, Honduras, Nicaragua (3)	Belize, Colombia, Dominican Rep., El Salvador, Bolivia, Panama, Venezuela (7)	Guatemala, Argentina, Saint Lucia, Uruguay, Trinidad and Tobago, Brazil, Peru, Ecuador (8)	Mexico, Chile, Barbados, Jamaica, Paraguay, Costa Rica, Neth. Antilles (7)	Suriname, Aruba, Cuba, Guyana (4)
North America and Western Europe			Finland, Cyprus, United States, Canada, Portugal (5)	Greece, Sweden, Norway, United Kingdom, Austria, Denmark (6)	Switzerland, Italy, Netherlands, Malta, Spain, Germany, Iceland, Israel, Belgium, France, Luxembourg (11)
Central and Eastern Europe	Turkey, The FYR of Macedonia (2)	Serbia and Montenegro, Rep. of Moldova, Croatia, Albania, Poland (5)	Lithuania, Latvia, Bulgaria (3)	Romania, Slovenia, Hungary, Slovakia, Belarus, Russian Federation (6)	Czech Rep., Estonia (2)
Total number of countries	152	56	26	22	22

General note: See source table for detailed country notes.
Source: Statistical annex, Table 3.

Yukarıdaki tabloda ülkemiz, okul öncesi eğitimde bütüt kayıt oranı (GER)'na göre % 30'un altında veya bu rakama eşit bir tablo sergilemektedir. Bütüt kayıt oranı (GER)'in % 100'e yakın olması durumunda ideal bir tablonun sergilenebileceğini düşündüğümüzde durumun çok da iç açıcı bir sonuç sergileyemediğini söyleyebiliriz.

(Sf.34)

Şekil 2.2. Okul Öncesi Eğitim: 1990-2000 Yılları Arası Bürüt Kayıt Oranı (GER)'nin Yüzdelerik Değişimi

Yukarıdaki tabloda okul öncesi eğitimde ülkelerin Bürüt Kayıt Oranına göre yüzdelerik değişimleri verilmiştir. Bu doğrultuda Türkiye'nin 1990-2000 yılları arasında % 50'ye yakın bir gelişme gösterdiğini görmekteyiz.

Tablo 2.3. Okul Öncesi Eğitim, Yaş Grupları ve Bütüt Kayıt Oranı (GER) (1990-2000)

Seçili Ülkelerde Bütüt Kayıt Oranında Yüzdellik Değişimler

Region/country	1990		2000		% change in GER	Region/country	1990		2000		% change in GER
	Age group	GER (%)	Age group	GER (%)			Age group	GER (%)			
Sub-Saharan Africa						LAC					
Namibia	6-6	14.4	3-5	21.4	49	Panama	5-5	53.0	4-5	47.1	-11
Benin	3-5	2.6	4-5	6.1	131	Chile	5-5	82.4	4-5	77.5	-6
Arab States						N. America/W. Europe					
Djibouti	4-5	0.7	3-5	0.4	-50	Norway	4-6	88.4	3-5	79.3	-10
Saudi Arabia	4-5	7.2	3-5	5.0	-31	Denmark	6-6	99.0	3-6	89.9	-9
Sudan	5-6	19.7	4-5	22.2	13	Israel	2-5	85.4	3-5	112.6	32
Central Asia						France					
Kyrgyzstan	3-6	33.5	3-5	14.2	-58	Switzerland	4-6	59.7	5-6	95.2	59
Mongolia	4-7	39.1	3-7	28.7	-27	Spain	2-5	59.4	3-5	101.8	71
Azerbaijan	3-6	19.5	3-5	24.1	23	Central/Eastern Europe					
East Asia and the Pacific						Hungary					
Australia	5-5	71.3	4-4	98.0	37	Hungary	3-5	113.4	3-6	79.5	-30
Philippines	5-6	11.7	5-5	30.2	159	Bulgaria	3-5	91.6	3-6	67.9	-26
South/West Asia						Romania					
India	4-5	3.5	3-5	25.8	647	Romania	3-5	76.0	3-6	73.0	-4
						Russian Federation					
						Russian Federation					
						Turkey					
						Turkey					

General note: See source table for individual country notes.
Source: Statistical annex, Table 3; UNESCO (1999).

Yukarıdaki tabloda Doğu Avrupa Ülkeleri arasında yer alan Türkiye’de 1990 yılında 4-5 yaş gurubunda bütüt kayıt oranı (GER), % 4.6 iken bu rakam 2000 yılında 3-5 yaş gurubunda %5.7’ye çıkmaktadır. Sonuç olarak 1990 – 2000 yılları arasında bütüt kayıt oranının büyüme oranı % 25 olarak kaydedilmiştir.

(Sf.38)

Tablo 2.6. Okul Öncesi Eğitim: Bütüt Kayıt Oranı'nın Cinsiyet Eşitliği Endeksi (GPI) (2000)
(Cinsiyet Eşitliği Endeksi 0.96 nın Altında ve 1.04 ün Üstünde Olan Ülkeler)

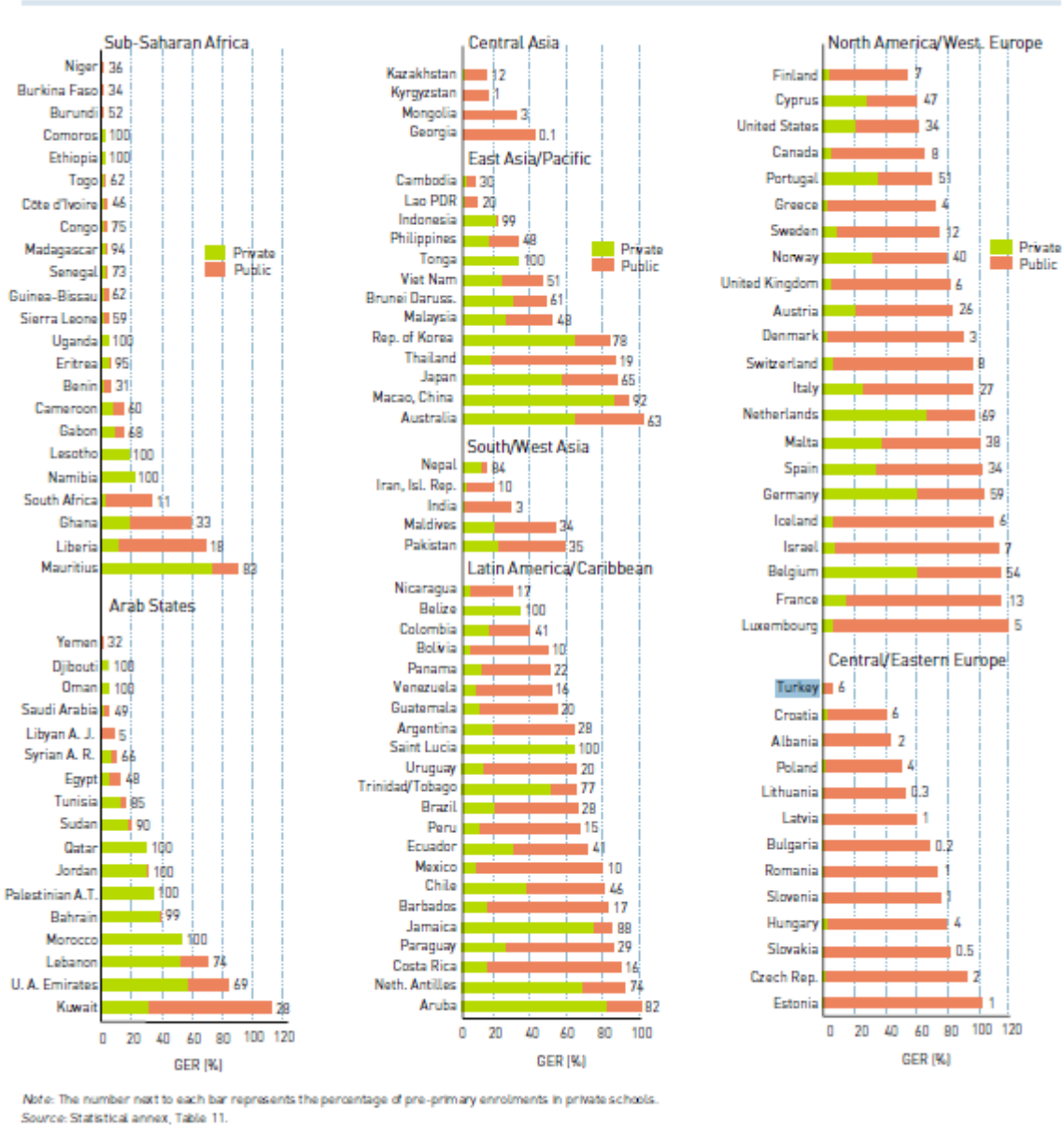
Countries with GPI below 0.96 and above 1.04			
Countries with disparities in favour of boys		Countries with disparities in favour of girls	
Countries	GPI	Countries	GPI
Sub-Saharan Africa		Sub-Saharan Africa	
Liberia	0.89	Guinea-Bissau	1.05
Gambia	0.90	Congo	1.06
Eritrea	0.91	Cape Verde	1.06
Benin	0.95	Burkina Faso	1.07
Burundi	0.95	Comoros	1.08
		Namibia	1.15
Arab States		Arab States	
Morocco	0.57	Djibouti	1.44
Oman	0.90		
Jordan	0.91	Asia and the Pacific	
Yemen	0.92	<i>Central Asia</i>	
Syrian A. R.	0.93	Mongolia	1.11
Qatar	0.93	<i>East Asia and the Pacific</i>	
Saudi Arabia	0.93	Philippines	1.05
Palestinian A.T.	0.94	Cambodia	1.07
Bahrain	0.94	Lao PDR	1.09
Egypt	0.95	Vanuatu	1.09
		Samoa	1.09
Asia and the Pacific		Palau	1.10
<i>Central Asia</i>		Malaysia	1.18
Tajikistan	0.84	Tonga	1.30
<i>East Asia and the Pacific</i>		<i>South and West Asia</i>	
Viet Nam	0.92	Iran, Isl. Rep.	1.07
Niue	0.93	Bangladesh	1.12
Macao, China	0.93		
China	0.93	LAC	
Papua N. Guinea	0.94	Saint Lucia	1.05
<i>South and West Asia</i>		Honduras	1.05
Pakistan	0.74	Belize	1.06
Nepal	0.79	Barbados	1.07
		Bahamas	1.09
Central/Eastern Europe			
Turkey	0.94	N. America/W. Europe	
Latvia	0.94	Norway	1.06
Russian Fed.	0.94		
		Central/Eastern Europe	
		Albania	1.07

Source: Statistical annex, Table 3.

Bu tabloda Cinsiyet Eşitliği Endeksi pek makul olmayan ülkeler ele alınmıştır. Türkiye bu tabloda 0,94 ile “erkek lehine cinsiyet eşitsizliği” nin olduğu ülkeler gurubunda yer almaktadır.

(Sf. 41)

Şekil 2.5. Okul Öncesi Eğitim: Kamu ve Özel Okulların Bütüt Kayıt Oranı Üzerinde Dağılımı (2000)

Tabloda yeşil çubuklar özel okulları, kırmızı çubuklar ise kamu-devlet okullarını temsil etmektedirler. Tabloya göre Türkiye, Doğu Avrupa Ülkeleri arasında en az özel okula sahip olan ülke konumundadır. % 6'lık kayıt oranının neredeyse tamamı devlet okullarına aittir.

Tablo 2.11. İlköğretim: Ülkelerin Bürüt Kayıt Oranları (GER)'na Göre Gruplandırılması (2000)

Regions	Levels of GER				
	≤ 80%	80.1%-95%	95.1%-100%	Above 100%	
Sub-Saharan Africa	Niger, Burkina Faso, Eritrea, Mali, U. R. Tanzania, Ethiopia, Burundi, Guinea, Chad, Angola, Senegal, Central African Rep., Zambia, Côte d'Ivoire [14]	Ghana, Gambia, Guinea-Bissau, Comoros, Mozambique, Kenya, Zimbabwe [7]	Benin, Congo [2]	Madagascar, Cameroon, Botswana, Mauritius, South Africa, Namibia, Lesotho, Rwanda, Liberia, Equatorial Guinea, Togo, Swaziland, Uganda, Malawi, Cape Verde, Gabon [16]	
Arab States	Djibouti, Sudan, Saudi Arabia, Oman, Yemen [5]	Mauritania, Kuwait, Morocco [3]	Lebanon, U. A. Emirates, Egypt [3]	Jordan, Iraq, Bahrain, Qatar, Palestinian A. T., Syrian A. R., Algeria, Libyan A. J., Tunisia [9]	
Central Asia			Georgia, Kazakhstan, Mongolia [3]	Azerbaijan, Kyrgyzstan, Tajikistan [3]	
East Asia and the Pacific		Papua New Guinea, Myanmar, Thailand [3]	Cook Islands, Malaysia, Niue, New Zealand [4]	Japan, Rep. of Korea, Australia, Samoa, Macao (China), Brunei Darussalam, Viet Nam, Vanuatu, Fiji, Indonesia, Cambodia, Palau, Philippines, Tonga, Lao PDR, China, Kiribati [17]	
South and West Asia	Afghanistan, Pakistan [2]	Isl. Rep. of Iran [1]		Bangladesh, India, Nepal, Maldives [4]	
Latin America and the Caribbean		Bahamas, Grenada [2]	Jamaica [1]	Trinidad and Tobago, Venezuela, Cuba, Guatemala, Chile, Nicaragua, Honduras, Costa Rica, Neth. Antilles, El Salvador, Uruguay, Barbados, Aruba, Panama, Saint Lucia, Colombia, Paraguay, Mexico, Ecuador, Bolivia, Guyana, Argentina, Dominican Rep., Suriname, Peru, Belize, Brazil [27]	
North America and Western Europe			Cyprus, United Kingdom, Greece, Canada [4]	Italy, Luxembourg, United States, Norway, Finland, Denmark, Iceland, Austria, Germany, France, Belgium, Spain, Malta, Switzerland, Netherlands, Sweden, Israel, Ireland, Portugal [19]	
Central and Eastern Europe	Serbia and Montenegro [1]	Rep. of Moldova, Croatia [2]	Romania, The FYR of Macedonia, Poland [3]	Slovenia, Latvia, Turkey, Lithuania, Hungary, Slovakia, Estonia, Bulgaria, Czech Rep., Albania, Belarus, Russian Fed. [12]	
Total number of countries	167	22	18	20	107

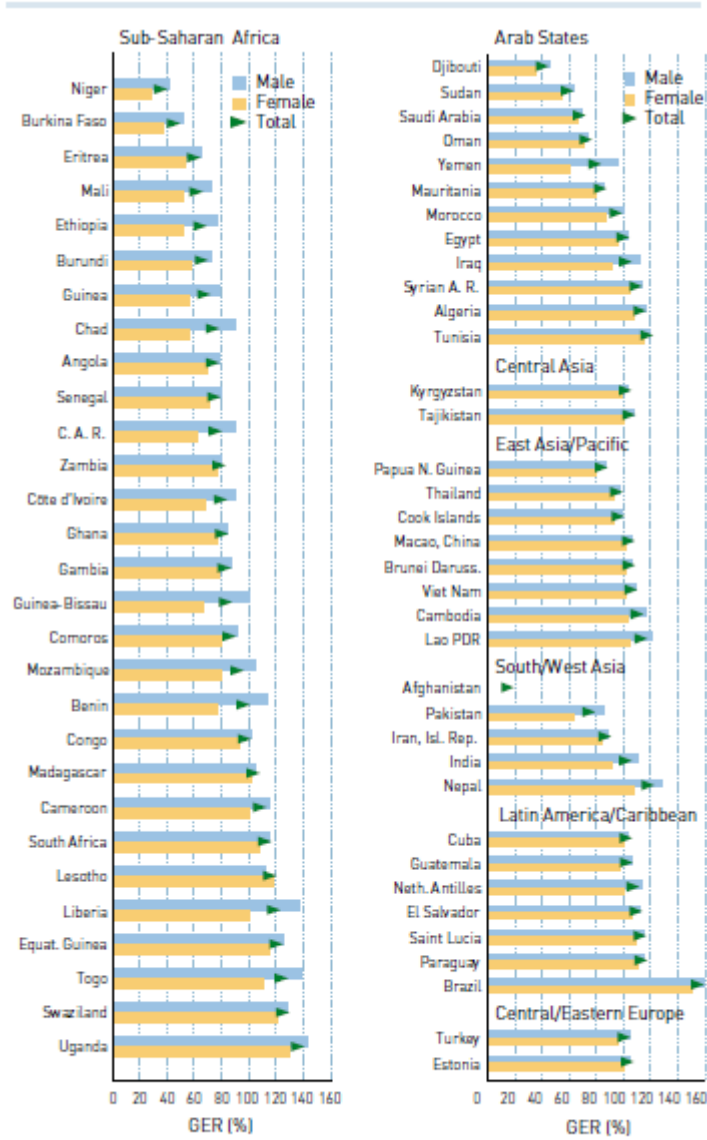
Source: Statistical annex, Table 5.

Tabloya göre Türkiye, ilköğretimde % 100'ün üzerinde Bürüt Kayıt Oranı (GER) Sergilemektedir.

(Sf. 51)

Şekil 2.11. İlköğretim: Cinsiyet Üzerinden Bütüt Kayıt Oranı (GER) (2000)

(Cinsiyet Eşitliği Endeksi 0,97 ile 1,03 arasında olan yanı eşitlik endeksine yakın olan ülkeleri kapsamamaktadır)

General note: See source table for detailed country notes.

Tabloda mavi çubuklar erkekleri, sarı çubuklar ise kızları temsil etmektedir. Yeşil oklar ise toplam oranı göstermektedir. Tabloda Türkiye için kız-erkek oranının birbirine çok yakın olduğunu ve toplam içinde eşit sayılabilecek oranda dağıldığını görmekteyiz. Yukarıdaki tabloda Türkiye'nin 0,92'lik cinsiyet eşitliği endeksiyle dünyada genelde kızlar aleyhinde gelişen endekse uymadığı görülmektedir.

(Sf.53)

BÖLÜM 2 : “Herkes İçin Eğitim”e Doğru: İlerlemeyi Değerlendirme

Brüt Kayıt Oranlarında Cinsiyet Eşitsizliği (s.53)

İlkokula kayıt oranlarındaki cinsiyet eşitsizliği büyük oranda kızların aleyhinedir. Sahra-altı Afrika düşük brüt kayıt oranına (GER) ve güçlü eşitsizliklere sahiptir. Ülkelerin üçte biri göstermektedir ki, kadın oranı erkek oranının dörtte üçü ya da daha azdır (cinsiyet eşitliği endeksi (GPI) 0.76'dan azdır). Bu ülkeler, Çad, Burkina Faso, Mali, Etiyopya, Gine, Gine-Bissau, Benin, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Liberya'dır. Öteki 17 ülke ciddi cinsiyet eşitsizliklerine sahiptir, sadece biri kızların lehine eşitlik göstermektedir (Lesotho). Arap ülkeleri en düşük brüt kayıt oranına (GER) (Dijbouti ve Sudan) ve en fazla cinsiyet eşitsizliğine sahip ülkelerdendir (Yemen ve Dijbouti, 0.63 ve 0.76 cinsiyet eşitsizliği endeksi ile). Asya ve Pasifik'te ülkelerin büyük çoğunluğu cinsiyet eşitliğine ulaşmış ya da ulaşmaya oldukça yakın durumdadır. Fakat, Güney ve Batı Asya'da, özellikle Pakistan (GPI=0.74) , Nepal (0.85) ve Hindistan'da (0.83) büyük eşitsizlikler sürmektedir. 0.90'ın altındaki değerler ayrıca Kamboçya (0.88) ve Lao İnsanları'nın Demokratik Cumhuriyeti'nde (0.86) bulunmaktadır. Latin Amerika ve Karaippler'de hemen hemen bütün ülkeler ilköğretimde cinsiyet eşitliğine ulaşmışlardır. Bu durum ayrıca Kuzey Amerika ve Türkiye(GPI=0.92) hariç Avrupa için geçerlidir.

Tablo 2.17. . Orta Öğretim: Ülkelerin Bütüt Kayıt Oranları (GER)'na Göre Gruplandırılması (2000)

Regions	Levels of GER				
	≤ 30%	30.1%-50%	50.1%-70%	70.1%-90%	Above 90%
Sub-Saharan Africa	U. R. Tanzania, Niger, Burkina Faso, Burundi, Chad, Mozambique, Rwanda, Uganda, Angola, Senegal, Ethiopia, Guinea-Bissau, Comoros, Benin, Liberia, Côte d'Ivoire, Zambia, Sierra Leone, Eritrea (19)	Kenya, Equatorial Guinea, Lesotho, Malawi, Ghana, Gambia, Togo, Congo, Zimbabwe (9)	Gabon, Swaziland, Namibia (3)	Cape Verde, Mauritius, Botswana, South Africa (4)	
Arab States	Djibouti, Mauritania, Sudan (3)	Iraq, Morocco, Syrian A. R. (3)	Kuwait, Saudi Arabia, Oman (3)	Algeria, U.A. Emirates, Lebanon, Tunisia, Palestinian A. T., Egypt, Jordan, Qatar (8)	Bahrain (1)
Central Asia			Mongolia (1)	Georgia, Tajikistan, Azerbaijan, Kyrgyzstan, Kazakhstan (5)	
East Asia and the Pacific	Cambodia, Papua New Guinea, Vanuatu (3)	Lao PDR, Myanmar (2)	Indonesia, Cook Islands, Viet Nam, China (4)	Samoa, Malaysia, Philippines, Fiji, Thailand, Brunei Darussalam, Macao (China), Palau (8)	Rep. of Korea, Niue, Tonga, Japan, New Zealand, Australia (6)
South and West Asia	Pakistan (1)	Bangladesh, India (2)	Nepal, Maldives (2)	Isl. Rep. of Iran (1)	
Latin America and the Caribbean		Guatemala (1)	Nicaragua, El Salvador, Ecuador, Venezuela, Dominican Rep., Paraguay, Costa Rica, Grenada, Panama, Colombia (10)	Belize, Mexico, Bolivia, Trinidad and Tobago, Jamaica, Neth. Antilles, Cuba, Chile, Peru, Suriname, Saint Lucia (11)	Argentina, Aruba, Uruguay, Barbados, Brazil, Guyana, Bahamas (7)
North America and Western Europe				Malta (1)	Israel, Cyprus, Luxembourg, United States, Italy, Greece, Austria, Germany, Switzerland, Belgium, Canada, France, Iceland, Portugal, Norway, Spain, Ireland, Netherlands, Finland, Denmark, Sweden, United Kingdom (22)
Central and Eastern Europe			Turkey, Serbia and Montenegro (2)	Rep. of Moldova, Albania, Romania, Croatia, Russian Federation, Belarus, The FYR of Macedonia, Slovakia (8)	Latvia, Estonia, Bulgaria, Czech Rep., Lithuania, Hungary, Poland, Slovenia (8)
Total number of countries	158	26	17	25	46

Source: Statistical annex, Table 7.

Yukarıdaki tabloya göre Türkiye, orta öğretimde % 50.1 ile % 70 arasında Bütüt Kayıt Oranı (GER) sergilemektedir. Bu durum Bütüt Kayıt Oranının normalde olması gerektiğinden çok daha düşük seviyede olduğunu göstermektedir.

(Sf. 69)

Tablo 2.18. Yüksek Öğretim:Ülkelerin Bürüt Kayıt Oranları (GER)'na Göre Guruplandırılması (2000)

(Her kutudaki ülkeler (GER) in artan sırasına göre listelenmişlerdir)

Regions	Levels of GER					
	≤ 15%	15.1%-30%	30.1%-45%	45.1%-65%	Above 65%	
Sub-Saharan Africa	Guinea-Bissau, Mozambique, Angola, Chad, Comoros, Burundi, Niger, Ethiopia, Eritrea, Rwanda, C.A.R., Madagascar, Sierra Leone, Zambia, Lesotho, Equatorial Guinea, Kenya, Uganda, Ghana, Benin, Togo, Zimbabwe, Botswana, Cameroon, Congo, Swaziland, Namibia, Mauritius [28]	South Africa [1]				
Arab States	Djibouti, Mauritania, Oman, Morocco, Iraq [5]	Tunisia, Saudi Arabia, Qatar, Palestinian A. T., Jordan [5]	Lebanon [1]	Libyan A. J. [1]		
Central Asia	Tajikistan [1]	Azerbaijan [1]	Kazakhstan, Mongolia, Georgia, Kyrgyzstan [4]			
East Asia and the Pacific	Cambodia, Lao PDR, Tonga, China, Viet Nam, Samoa, Myanmar, Indonesia [8]	Brunei Darussalam, Malaysia [2]	Palau, Philippines, Thailand [3]	Japan, Macao (China), Australia [3]	New Zealand, Rep. of Korea [2]	
South and West Asia	Afghanistan, Nepal, Bangladesh, Isl. Rep. of Iran, India [5]					
Latin America and the Caribbean	Trinidad and Tobago, Honduras, Neth. Antilles [3]	Costa Rica, Jamaica, Brazil, Paraguay, El Salvador, Mexico, Colombia, Cuba, Venezuela, Aruba [10]	Panama, Bolivia, Uruguay, Chile, Barbados [5]	Argentina [1]		
North America and Western Europe	Luxembourg [1]	Cyprus, Malta [2]	Switzerland [1]	Ireland, Iceland, Italy, Portugal, Israel, France, Netherlands, Austria, Belgium, Denmark, Canada, Spain, United Kingdom, Greece [14]	Norway, Sweden, United States [3]	
Central and Eastern Europe		Albania, Turkey, The FYR of Macedonia, Serbia and Montenegro, Romania, Rep. of Moldova, Czech Republic [7]	Slovakia, Croatia, Hungary, Bulgaria [4]	Lithuania, Poland, Belarus, Estonia, Slovenia, Latvia, Russian Federation [7]		
Total number of countries	128	51	28	18	26	5

Source: Statistical annex, Table 8.

Tabloya göre Türkiye'de yüksek öğretime bürüt kayıt oranı %15.1 ile %30 arasında yer almaktadır.

(Sf. 76)

Lise Eğitimi ve Cinsiyet Hedefleri (s.76)

Tutarlı veri serisi kullanan diğer kaynaklar 1995 yılından bu yana birkaç OECD ülkesinde kayıt olma oranlarında azalma olduğunu bildirmiştir (örn; Fransa ve Almanya), nüfusta ve ilgili yaş grubunda görülen düşüşe bağlı olarak Türkiye’de (OECD, 2002b, s.225) ve 1990’dan bu yana Orta Asya’nın bazı ülkelerinde (Ermenistan, Türkmenistan, Özbekistan) (UNICEF, 2002a, S.77). Aynı kaynaklar haber vermektedir ki, diğer geçiş dönemindeki, özellikle Orta ve Doğu Avrupa’daki ülkelerde büyüme görülmektedir.

(s. 78) Afrika’daki ve Güney Asya’daki öncelikler kızların lise eğitimine katılımını artırmaktır. Kadın kayıt oranının erkek kayıt oranını bazen önemli ölçüde aştığı birkaç ülke vardır (Myanmar, Yeni Zelanda, Palau). Latin Amerika ve Karayipler’de kadın oranı genellikle erkek oranından yüksektir. Son olarak, Kuzey Amerika ve Avrupa’daki, kadın oranlarının erkek oranlarının kabaca dörtte üçü olan İsviçre ve Türkiye hariç hemen hemen bütün ülkelerde kadın oranları erkek oranını belirgin bir şekilde –genellikle önemli ölçüde- aşmaktadır.

Tablo 2.19. Yüksek Öğretim: Bütüt Kayıt Oranı (GER)’nin Cinsiyet Eşitliği Endeksi (2000)

Higher male enrolment (50 countries)				Higher female enrolment (72 countries)			
Countries	GER GPI	Countries	GER GPI	Countries	GER GPI	Countries	GER GPI
Sub-Saharan Africa		Asia and the Pacific		Sub-Saharan Africa		North America and West. Europe	
Congo	0.13	<i>Central Asia</i>		South Africa	1.23	Netherlands	1.07
Eritrea	0.15	Tajikistan	0.32	Namibia	1.24	Greece	1.10
Chad	0.17	Georgia	0.99	Mauritius	1.36	Austria	1.14
Guinea-Bissau	0.18	Azerbaijan	0.99	Lesotho	1.76	Spain	1.15
C. A. R.	0.19	<i>East Asia and Pacific</i>				Belgium	1.16
Togo	0.20	Cambodia	0.38	Arab States		Luxembourg	1.19
Benin	0.24	China	0.52	Lebanon	1.09	France	1.23
Ethiopia	0.27	Rep. of Korea	0.59	Jordan	1.14	United Kingdom	1.27
Niger	0.34	Lao PDR	0.59	Saudi Arabia	1.29	Ireland	1.27
Burundi	0.36	Viet Nam	0.74	Oman	1.40	Malta	1.30
Sierra Leone	0.40	Indonesia	0.77	Qatar	2.97	United States	1.32
Ghana	0.40	Macao, China	0.84			Italy	1.32
Equat. Guinea	0.43	Japan	0.85	Asia and the Pacific		Canada	1.34
Zambia	0.47	<i>South and West Asia</i>		<i>Central Asia</i>		Denmark	1.35
Rwanda	0.50	Nepal	0.27	Kyrgyzstan	1.04	Cyprus	1.35
Uganda	0.52	Bangladesh	0.55	Kazakhstan	1.19	Portugal	1.37
Zimbabwe	0.60	India	0.66	Mongolia	1.74	Israel	1.39
Angola	0.63	Iran, Isl. Rep.	0.93	<i>East Asia and Pacific</i>		Sweden	1.52
Comoros	0.73			Samoa	1.05	Norway	1.52
Kenya	0.77	Latin America and the Caribbean		Malaysia	1.08	Iceland	1.74
Mozambique	0.79	Chile	0.92	Thailand	1.11		
Madagascar	0.84	Mexico	0.96	Australia	1.24	Central and Eastern Europe	
Swaziland	0.87			Tonga	1.28	Czech Republic	1.05
Botswana	0.89	North America and West. Europe		New Zealand	1.52	Slovakia	1.09
		Switzerland	0.78	Myanmar	1.75	Croatia	1.14
Arab States				Palau	1.81	Romania	1.20
Mauritania	0.20	Central and Eastern Europe				Serbia/Montenegro	1.24
Iraq	0.54	Turkey	0.73	Latin America and the Caribbean		Hungary	1.27
Djibouti	0.70			Colombia	1.09	Rep. of Moldova	1.29
Morocco	0.80			Cuba	1.14	Russian Fed.	1.29
Palestinian A. T.	0.96			Costa Rica	1.21	Belarus	1.29
Libyan A. J.	0.96			El Salvador	1.24	TFYR Macedonia	1.32
Tunisia	0.97			Brazil	1.29	Slovenia	1.35
				Honduras	1.31	Bulgaria	1.35
				Paraguay	1.36	Poland	1.44
				Neth. Antilles	1.38	Lithuania	1.51
				Venezuela	1.46	Estonia	1.55
				Aruba	1.49	Latvia	1.65
				Trinidad/Tobago	1.53	Albania	1.69
				Argentina	1.64		
				Panama	1.67		
				Uruguay	1.83		
				Jamaica	1.89		

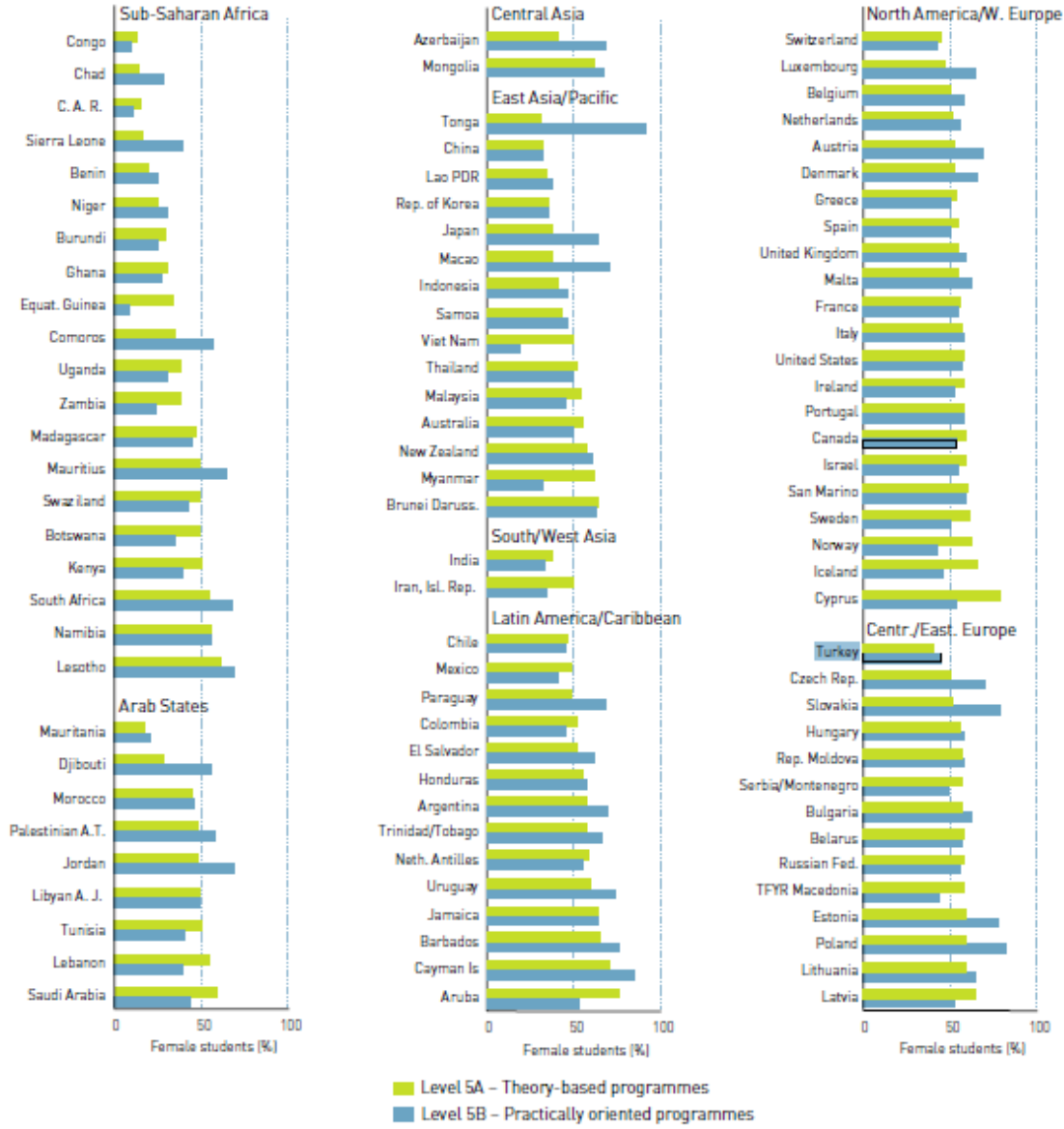
General notes: See source table for detailed country notes. Shadowed countries are those with the highest disparities, i.e. those where the female GER is two-thirds the male GER or less, or those where the female GER is higher than the male GER by one-third or more.
Source: Statistical annex, Table 8.

Yukarıdaki tabloda Türkiye, yüksek öğretimde erkek kayıt oranının yüksek olduğu 50 ülke arasında yer almaktadır. Bütüt kayıt oranının cinsiyet eşitliği endeksi 0,73'tür. Tablonun diğer tarafında ise kız kayıt oranının yüksek olduğu 72 ülke yer almaktadır.

(Sf.77)

Şekil 2.24. Yüksek Öğretim: ISCED Seviyesi 5 – A ve B Programlarındaki Kız Öğrencilerin Yüzdelerik Oranları (2000)

(A tipi programlarda kız oranının arttığı bir düzende)

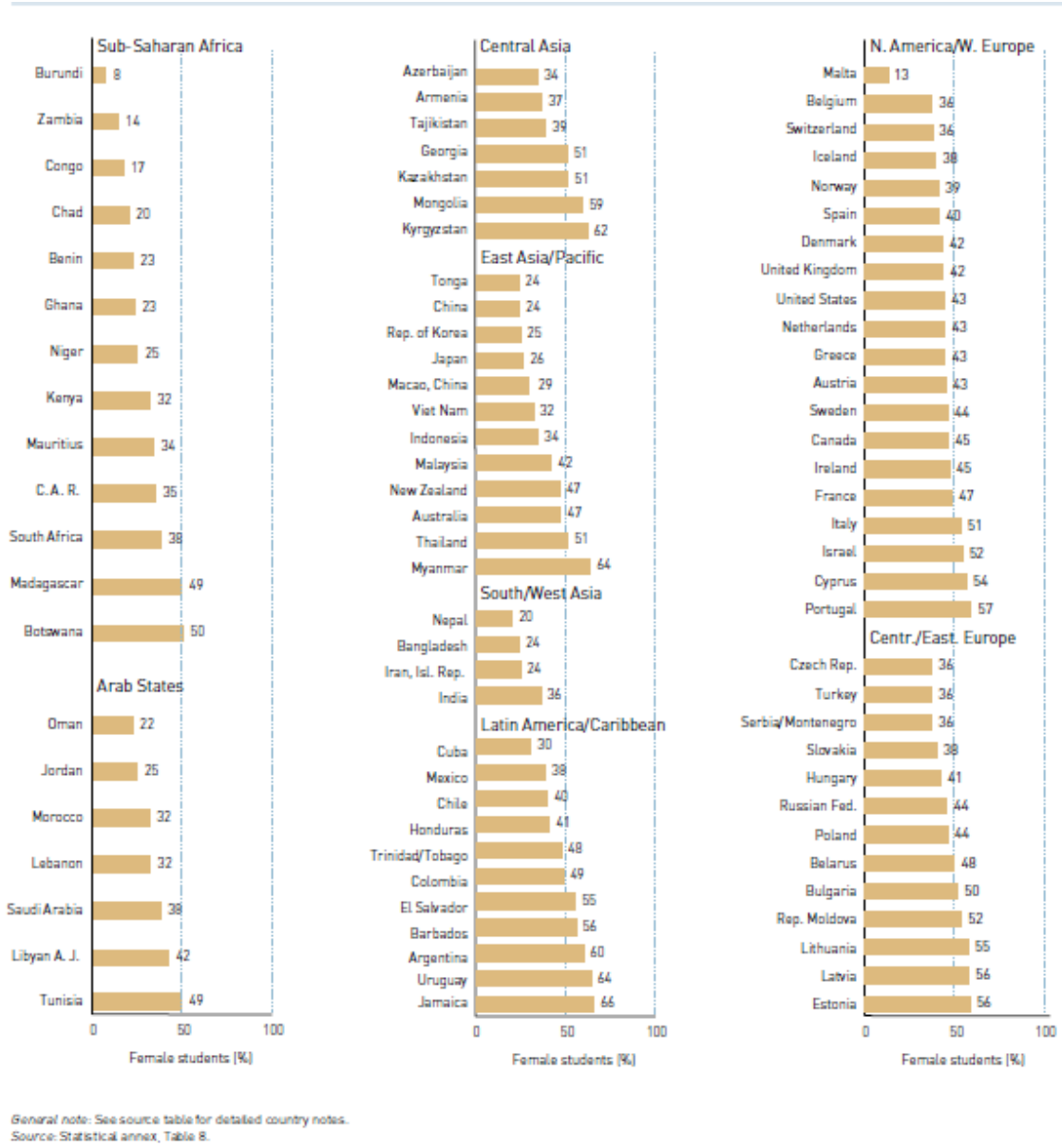

Şekildeki 5A yı gösteren yeşil çubuklar, teoriye dayanan yüksek öğretim programlarını, 5B yi gösteren çubuklar ise pratiğe dayanan programları simgelemektedir. Tabloya göre kız öğrencilerin oranı her iki programda da % 50'nin altında yer almaktadır. Bununla beraber, kızların pratiğe dayalı programlara katılımı teoriye dayalı programlara katılımından daha fazladır.

(Sf. 79)

Şekil 2.25. Yüksek Öğretim: Kızların İleri İleri Araştırma Programlarındaki Öğrenciler Arasındaki Oranı ISCED Seviyesi 6 (2000)

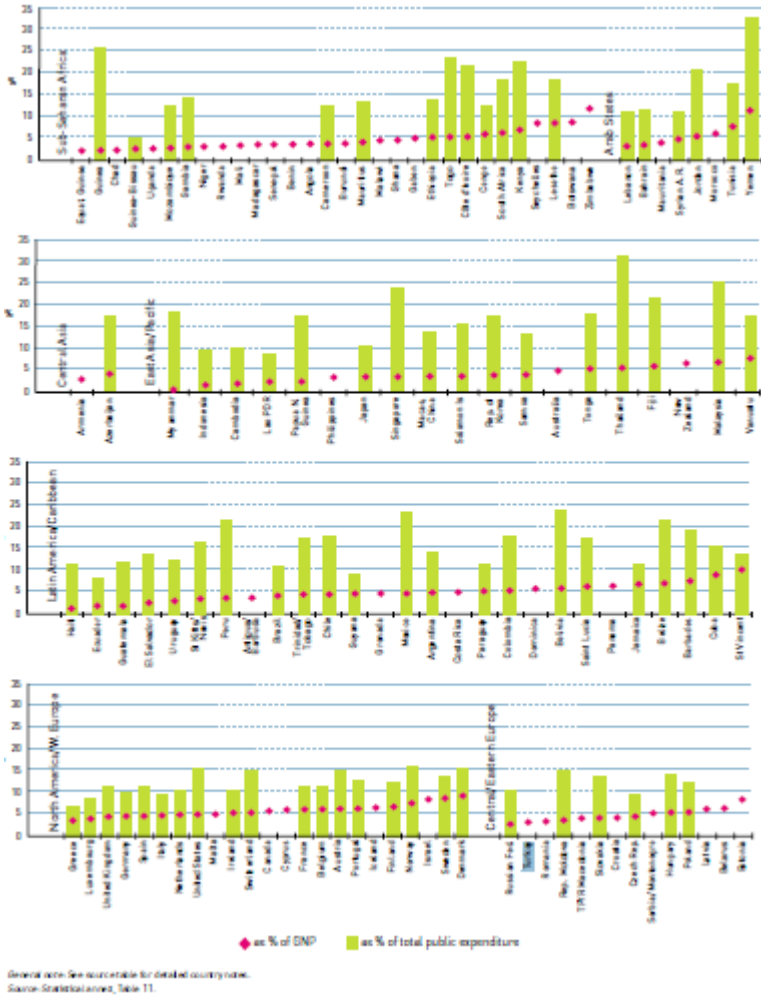

Tabloya göre Türkiye’de kız öğrencilerin ileri düzeyde araştırma programlarına katılım oranı 2000 yılında % 36 seviyesindedir.

(Sf. 80)

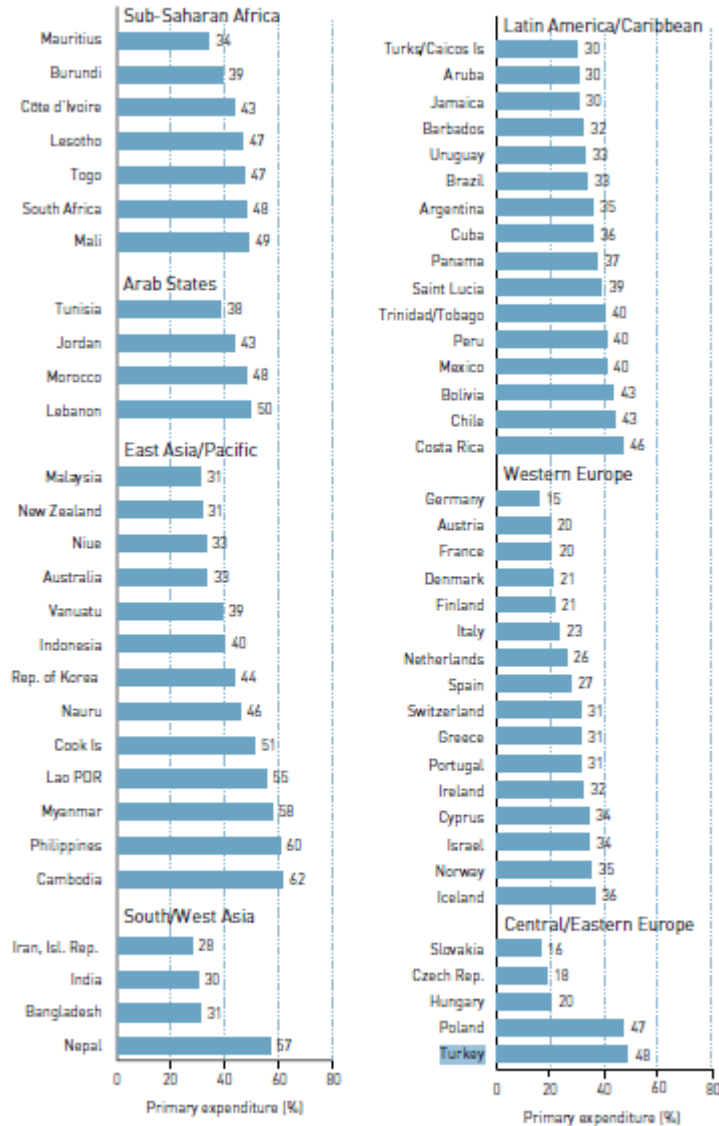
Şekil 2.37. Eğitim Alanındaki Kamu Harcamalarının, Gayri Safi Milli Hasıla (GNP) ve Toplam Kamu Harcamaları İçindeki Oranı (2000)

Tabloda pembe noktalar gayri safi milli hasıla (GNP)'nın yüzdelik oranını, yeşil çubuklar ise toplam kamu giderlerinin yüzdelik oranını göstermektedir. Tabloya Göre Türkiye'de eğitim alanındaki harcamalar, gayri safi milli hasılanın % 5 inden azını oluşturmaktadır. Ancak toplam kamu harcamalarının oranı hakkında tabloda herhangi bir veri bulunmamaktadır.

(Sf.100)

Şekil 2.38. İlköğretim için yapılan kamu harcamalarının eğitimin geneli için yapılan kamu harcamaları içindeki oranı (2000)

General note: See source table for detailed country notes.
Source: Statistical annex, Table 11.

Yukarıdaki tabloya göre eğitim için yapılan toplam harcamalar içinde ilköğretime yapılan harcamaların payı % 48 oranındadır. Bu oranla Türkiye, doğu Avrupa ülkeleri arasında ilköğretime en çok harcama yapan ülke statüsünü kazanmıştır.

(Sf. 101)

Şekil 2.39. ilköğretimde Kamu Cari Harcamalarının Gayri Safi Milli Hasıla (GNP) İçerisindeki Oranı ve Öğrenci Başına Düşen Harcamanın Kişi Başına Düşen Gayri Safi Milli Hasıla (GNP) İçindeki Yüzdeliği (2000)

General note: See source table for detailed country notes.
Source: Statistical annex, Table 11.

Yukarıdaki tabloda kırmızı oklar öğrenci başına düşen harcamanın kişi başına düşen gayri safi milli hasıla (GNP) içindeki yüzdeliğini, yeşil çubuklar ise cari harcamalarının gayri safi milli hasıla içerisindeki oranını vermektedir. Bu durumda Türkiye’de her iki oranın da % 15 ile % 10 arasında olduğunu ve hemen hemen birbirine eşit olduğunu görmekteyiz.

(Sf. 102)

Kızların ve Erkeklerin Öğrenme Başarıları (s.102)

(s.103) Türkiye ve Morocco'da fark, uluslararası ortalamaya yakındı. Belize, İran İslam Cumhuriyeti ve Kuveyt ise bütün ülkelerden fazla farka sahipti. Bu altı ülkeden, İran İslam Cumhuriyeti, Kuveyt ve Morocco %85'den az net kayıt oranına sahip oluşu göstermektedir ki, kızların lehine orta ve geniş düzeyde performans farkları az gelişmiş eğitim sistemine sahip ülkelerde görülmektedir.

Tablo 2.25. İlk ve Orta Öğretimde Cinsiyet Eşitliği: 2005 ve 2015'te Hedefe Ulaşmada Ulusal Hedefler

(geçmiş trendlere dayalıdır, 1999 ve 2000, cinsel eşitlik endeksi (GPI)0,97 ile 1.03 arasında bulunan bütün ülkeler eşitliğe ulaşmış olarak değerlendirilir)

	Gender parity in secondary education				Number of countries	
	Achieved in 2000	Likely to be achieved in 2005	Likely to be achieved in 2015	At risk of not achieving the goal by 2015		
Gender parity in primary education	Achieved in 2000	Albania, Australia, Azerbaijan, Barbados, Belgium, Bulgaria, Canada, Cape Verde, Chile, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Ecuador, France, Georgia, Germany, Greece, Guyana, Hungary, Indonesia, Israel, Italy, Japan, Jordan, Kazakhstan, Kuwait, Rep. of Korea, Latvia, Lithuania, Malta, Rep. of Moldova, Netherlands, Norway, Poland, Romania, Rwanda, Slovakia, Slovenia, TFYR Macedonia, United States 40	Austria, Bolivia, Jamaica, Kenya, Malawi, Portugal, Samoa 7	Belize, Botswana, Finland, Namibia, Nicaragua, Panama, Qatar, Spain, United Rep. of Tanzania, Venezuela 10	Bahrain, Bangladesh, China, Colombia, Costa Rica, Denmark, Iceland, Ireland, Malaysia, Mauritius, Mexico, Myanmar, New Zealand, Philippines, Russian Federation, Serbia and Montenegro, Suriname, Sweden, Switzerland, Trinidad and Tobago, United Arab Emirates, United Kingdom, Vanuatu, Zimbabwe 24	81
	Likely to be achieved in 2005	Oman 1	Egypt, Iran, Mauritania, Nepal 4	Brunel Darussalam, Gambia, Lesotho, Saudi Arabia 4	Morocco, Senegal, Tunisia 3	12
	Likely to be achieved in 2015	Paraguay 1	Cuba, Sudan, Syrian Arab Republic 3	Comoros, Congo, Ghana, Uganda 4	Algeria, Benin, Cambodia, Chad, Lao PDR, Togo 6	14
	At risk of not achieving the goal by 2015	Estonia, Kyrgyzstan, Swaziland 3	Sierra Leone 1	Burundi, Macao (China), Niger, South Africa, Thailand 5	Burkina Faso, Côte d'Ivoire, Djibouti, Ethiopia, India, Iraq, Madagascar, Mongolia, Mozambique, Papua New Guinea, Saint Lucia, Turkey 12	21
Number of countries	45	15	23	45	128	

Yukarıdaki tabloya göre Türkiye, 2015 yılındaki cinsiyet eşitliği hedefine ulaşmada riskli ülkeler arasında yer almaktadır.

(Sf.109)

Tablo 3.3. Bölgelere göre ülkelerin ilköğretim okul ücretleri

Africa	Asia	Eastern Europe and Central Asia	Middle East and North Africa	Latin America and the Caribbean	Developed countries
Angola [^]	Bhutan ^{^w}	Armenia ^{^w}	Djibouti	Bolivia ^{^w}	No tuition fees are charged, but some direct costs have been reported from: Austria [^] Belgium [^] Japan [^] Korea, Rep. of [^] Netherlands [^] New Zealand [^] Poland [^]
Benin ^w	Cambodia ^{^w}	Azerbaijan ^{^w}	Egypt [^]	Brazil ^{^w}	
Burkina Faso ^w	China ^{^w}	Belarus [^]	Israel [^]	Colombia ^{^w}	
Burundi	Fiji	Bosnia ^{^w}	Lebanon [^]	Dominican Rep. ^{^w}	
Cape Verde ^w	Indonesia ^w	Bulgaria ^{^w}	Qatar [^]	Grenada	
C. A. R.	Lao PDR ^w	Georgia [^]	Saudi Arabia [^]	Guatemala ^{^w}	
Chad ^{^w}	Malaysia	Kyrgyzstan [^]	Sudan [^]	Guyana [^]	
Côte d'Ivoire	Maldives	Latvia ^{^w}	United Arab E. [^]	Haiti	
Comoros ^w	Mongolia [^]	Rep. Moldova ^{^w}	Yemen [^]	Mexico ^{^w}	
Congo [^]	Myanmar	Tajikistan ^{^w}		Nicaragua ^{^w}	
D. R. Congo [^]	Nepal ^{^w}	TFYR Macedonia ^{^w}		Paraguay ^{^w}	
Equatorial Guinea [^]	Pakistan ^w	Romania ^{^w}		Peru ^{^w}	
Eritrea ^w	Papua N. Guinea ^w	Russian Fed. ^{^w}		St. Lucia	
Ethiopia ^w	Philippines ^{^w}	Turkey ^{^w}		St. Vincent/ Grenadines	
Gabon	Singapore	Ukraine [^]		Suriname [^]	
Gambia ^{^w}	Solomon Is. ^w	Uzbekistan [^]		Trinidad/Tobago ^{^w}	
Ghana ^{^w}	Vanuatu				
Guinea	Viet Nam ^{^w}				
Guinea-Bissau ^{^w}					
Liberia					
Madagascar ^{^w}					
Mali ^{^w}					
Mauritania ^{^w}					
Mozambique ^w					
Namibia [^]					
Niger ^{^w}					
[Nigeria] ^w					
Rwanda					
Senegal ^{^w}					
Sierra Leone					
South Africa					
Swaziland					
Togo ^w					
Zambia ^w					
Zimbabwe					

Tabloya göre (^) işareti ücretsiz eğitimin yasal olarak garanti altına alındığı ülkeleri göstermekte. (w) işareti ise Dünya Bankasının eğitim için kredi verdiği ve eğitim ücretlerini yeniden gözden geçirdiği ülkelerdir. Buna göre Türkiye hem ücretsiz eğitimin garanti edildiği hem de dünya bankasından kredi alan ülkeler arasında yer almaktadır.

(Sf. 136)

Erken Eğitim ve Kadınların Güçlenmesindeki Birliktelik (s. 183)

İrlandalı “Toplum Anneleri” aile gelişim hemşireleri tarafından, çocuğun ilk iki yıllık hayatı süresince yoksul semtlerdeki genç annelere yapılan ev ziyaretlerini ödemek için kurulmuş ve desteklenmiştir. Anne ve çocuk üzerindeki pozitif etkilerinin yanında, önemli faydalar “Toplum Anneleri” nin kendisi tarafından bildirilmiştir; gelişmiş özsaygı, daha fazla özgüven, daha büyük bir sosyal ağ ve koca ve çocuk ile daha iyi bir ilişki (Molloy, 2002). Benzer etkiler -özellikle aile içinde daha iyi bir güç dengesi- Türkiye’deki Anne-Çocuk Eğitimi sayesinde görülmüştür (Kağıtçıbaşı ve diğerleri, 1995).

Tablo 7.1. İlköğretimde Cinsiyet Eşitliğine Ulaşması Riskli Olan Ülkelerde Okul Ücretleri

Gender parity prospects	Primary school fees charged		Primary NER 2000
	Yes	No	
<i>Likely to miss parity in 2005, but to achieve it by 2015</i>			
Algeria ²		X	98.3
Benin ¹	X		70.2**
Cambodia ²	X		85.4**
Chad ²	X		58.2
Comoros ²	X		56.2**
Congo ²	X		n.a.
Cuba ²		X	97.3
Ghana ²	X		58.2
Lao People's Democratic Republic	X		81.4
Paraguay ²	X		92.1**
Sudan ²	X		49.5**
Syrian Arab Republic ²		X	96.3**
Togo	X		91.2
Uganda		X	n.a.
<i>At risk of not achieving parity in 2015</i>			
Burkina Faso	X		35.5
Burundi	X		53.7
Côte d'Ivoire	X		62.2
Djibouti	X		32.6**
Estonia		X	97.6
Ethiopia	X		46.7
India		X	85.7
Iraq ¹		X	92.9
Kyrgyzstan ²	X		82.5
Macao, China	n.a.	n.a.	84.8
Madagascar ²	X		67.7
Mongolia ²	X		88.8
Mozambique	X		54.4
Niger ²	X		30.4
Papua New Guinea ¹	X		83.8**
Saint Lucia	X		99.7
Sierra Leone	X		65.2
South Africa	X		88.9**
Swaziland	X		92.8**
Thailand		X	85.4**
Turkey ²	X		n.a.
Total countries (excluding Macao, China)	26	8	

Notes:

1. Data in italics are for 1999/2000.

2. Countries with legal guarantee of free education.

** UIS estimate

Sources: Tables 2.25, 3.3, and Statistical annex, Table 5.

Tabloya göre Türkiye, 2015 yılında cinsiyet eşitliğine erişmede riskli bölgeler arasında yer almaktadır. İlköğretim okul ücretlerinin ödenip ödenmediğine dair veya net kayıt oranına dair herhangi bir veri bulunmamaktadır.

(Sf. 269)

Tablo A2.4. Cinsiyet Eşitliğine Ulaşmak İçin Ulusal Beklentileri Değerlendirerek Metodolojilerin Karşılaştırılması

Gender parity in primary education (Current data-base with EFA Report 2002 methodology)							
	Achieved	High chances of achieving (close but moving towards)	At risk of not achieving (close but moving away)	Low chance of achieving (far but moving towards)	Serious risk of not achieving (far but moving away)	Number of countries	
Gender parity in primary education (EFA Report 2002)	Achieved in 2000	Albania, Australia, Austria, Azerbaijan, Bahrain, Bangladesh, Barbados, Belgium, Belize, Bolivia, Botswana, Bulgaria, Canada, Cape Verde, Chile, China, Colombia, Costa Rica, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Ecuador, Finland, France, Georgia, Germany, Greece, Guyana, Hungary, Iceland, Indonesia, Ireland, Israel, Italy, Jamaica, Japan, Jordan, Kazakhstan, Kenya, Kuwait, Latvia, Lithuania, Malawi, Malaysia, Malta, Mauritius, Mexico, Myanmar, Namibia, Netherlands, New Zealand, Nicaragua, Norway, Panama, Philippines, Poland, Portugal, Qatar, Republic of Korea, Republic of Moldova, Romania, Russian Federation, Rwanda, Samoa, Serbia and Montenegro, Slovakia, Slovenia, Spain, Suriname, Sweden, Switzerland, Macedonia, Trinidad and Tobago, United Arab Emirates, United Kingdom, United Republic of Tanzania, United States, Vanuatu, Venezuela, Zimbabwe	None	None	None	None	81
	Likely to be achieved in 2005	None	Brunei Darussalam, Egypt, Gambia, Islamic Republic of Iran, Lesotho, Mauritania, Oman, Saudi Arabia, Tunisia	None	Morocco, Nepal, Senegal	None	12
	Likely to be achieved in 2015	None	Algeria, Congo, Ghana, Syrian Arab Republic, Uganda	Cuba, Paraguay	Benin, Cambodia, Chad, Comoros, Lao People's Democratic Republic, Sudan, Togo	None	14
	At risk of not achieving goal by 2015	None	Saint Lucia, Thailand	Estonia, Kyrgyzstan, Macao, Madagascar, Mongolia, Papua New Guinea, South Africa, Swaziland, Turkey	Burkina Faso, Côte d'Ivoire, Djibouti, Ethiopia, India, Mozambique, Niger, Sierra Leone	Burundi, Iraq	21
	Number of countries	81	16	11	18	2	128

Source: Statistical annex, Table 5.

Yukarıdaki tabloda EFA 2002 raporunun metodolojisiyle beraber güncel veriler kullanılarak ilköğretimde cinsiyet eşitliğinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Buna göre Aslında Türkiye, cinsiyet eşitliğine yakın fakat giderek bu durumdan uzaklaşan bir tavır sergilemektedir.

(Sf. 292)

BÖLGELERİN BİLEŞİMİ (s.293)

Dünya Sınıflandırması

- **Geçiş sürecindeki ülkeler:** Orta ve Doğu Avrupa (Türkiye hariç); Orta Asya (Moğolistan hariç)

Herkes İçin Eğitim (EFA) Bölgeleri (s.294)

- **Orta ve Doğu Avrupa (20 ülke) :** Arnavutluk, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Moldova Cumhuriyeti, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan ve Montenegro, Slovakya, Slovenya, Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, Türkiye, Ukrayna.

Yüksek Öğretim: Çalışma Alanları ve Kızların Yüzdelerlik Dağılımı

Country or territory	General programmes										Engineering, manufacturing and construction										Health and welfare										Not known or unapplicable									
	Education		Humanities and arts		Social sciences, business and law		Science		Agriculture		Health and welfare		Services		Not known or unapplicable		Agriculture		Health and welfare		Services		Not known or unapplicable																	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010																
Arab States	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Algeria	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Bahrain	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Libya	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Qatar	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Saudi Arabia ¹	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Yemen	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Central and Eastern Europe	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Albania	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Bosnia and Herzegovina ¹	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Bulgaria	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Czech Republic ²	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Estonia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Latvia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Lithuania	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Poland	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Republic of Moldova	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Romania	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Slovakia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Slovenia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
The former Yugoslav Rep. of Macedonia ²	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Ukraine	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Central Asia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Azerbaijan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Kazakhstan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Kyrgyzstan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Uzbekistan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
East Asia and the Pacific	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Australia ³	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Brazil	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Canada	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
China ⁴	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Democratic People's Republic of Korea	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														
Fiji	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...														

1. Data in brackets in millions.

2000 yılında Türkiye’de yüksek öğretimde kayıtlı öğrencilerin %18.1’i Eğitim programlarında yer almaktadır. Kız öğrenciler bu oranın %47 sini oluşturmaktadırlar. Toplam nüfusun %8.7’si ise Sanat ve Beşeri bilimler programlarında yer almaktadır ve kızların bu rakam içerisindeki oranı % 50.9’dur. Yükseköğretim öğrencilerinin %26.6’sı Sosyal Bilimler, İşletme ve Hukuk dallarında eğitim alırken kız öğrencilerin bu rakam içerisindeki oranı %43.3’tür. Fen Bilimleri dalında eğitim gören öğrencilerin toplama oranları %10.4’tür ve bu oran içinde kızların payı % 40.1’dir. bunun yanı sıra hizmet programlarında toplam öğrenci nüfusunun % 3.5’i eğitim alırken kızların bu rakam içerisindeki payı %47.7’dir. Sağlık dalında %8.4 lük payın %69.9’u kızlara aittir. Toplam nüfusun % 5’i tarım alanında eğitim almaktadır ve kızların oranı %36.5’dir. Son olarak, mühendislik, imalat ve inşaat dallarında eğitim gören öğrenci oranı %19.4’tür ve kızların bu oran içindeki payı %21.7’dir.

(Sf.360)

Tablo 10

Öğretim Personeli

Country or territory	PRE-PRIMARY EDUCATION												PRIMARY EDUCATION								SECONDARY EDUCATION ¹												TERTIARY EDUCATION			
	Total teachers				Female teachers				Total teachers				Total teachers				Total teachers				Total teachers				Total teachers											
	1990		2010		1990		2010		1990		2010		1990		2010		1990		2010		1990		2010		1990		2010									
	1990	% F	2010	% F	1990	% F	2010	% F	1990	% F	2010	% F	1990	% F	2010	% F	1990	% F	2010	% F	1990	% F	2010	% F	1990	% F	2010	% F								
Arab States	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...							
Bahrain	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...							
Egypt*	50	264	72.2*	260*	222*	...	...	25	12*	279.1	5.8	12.2*	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...							
Iran	4.9	3000	...	...	...	...	...	15	15	146.1	70.1	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...						
Lebanon	...	...	...	...	...	...	...	19	...	207	26.1	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...						
Ukraine	...	...	...	...	...	...	...	7	825	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...						
Central and Eastern Europe	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...						
Bulgaria	57	1000	3.9	1000	...	...	...	...	21	21	205	250	2.8	71.5	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...					
Czechia	...	...	...	...	...	...	...	7	5	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...					
Estonia	205	1000	70.5	205	...	...	...	...	11	11	62.5	73.1	21.2	9.5	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...					
Latvia	5.6	...	5.4	207	30.6	34.3	30.8	...	13	13	23.3	70.7	30.4	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...					
Lithuania	21.1	1000	...	...	...	...	...	...	16	16	23.8	25.9	34.4	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...				
Poland	30.0	...	...	...	...	...	...	...	3	3	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...				
Romania	13.5	207	32.0	209	...	...	...	...	11	11	205	2.5	60.5	26.2	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...				
Slovakia	12	...	...	...	...	...	...	...	9	9	41	25	7.6	20.5	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...				
Slovenia	21.0	209	115	205	...	...	...	...	7	7	11.3	26.3	13.1	20.1	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...				
Ukraine	30.0	...	...	...	...	...	...	...	12	12	127.5	...	23.1	23.5	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...				
East Asia and the Pacific	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...				
China	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...			
Indonesia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...			
Japan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...			
South Korea	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...			
Taiwan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...			
Vietnam	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...			

1. Includes full-time and approved part-time (FTE) teachers and 2. and 3. are by sex.
 2. Data for 2010 is preliminary.
 3. Data for 2010 is preliminary.

1990 yılında Türkiye’de okul öncesi öğretmen sayısı toplamda 7.100 dür. Bu rakamın %99.6’sını bayanlar oluşturmaktadır. Aynı yılda ilköğretimde toplam 225.900 öğretmen yer alırken bu rakamın %43.3’ü bayanlar oluşturmaktaydı. Yine 1990 yılında orta öğretimde 159.400 öğretmen görev alırken bu rakamın %38.7’sini bayanlar oluşturmaktaydı. 2000 yılına geldiğimizde bu rakam 179 bine yükselmiştir.

(Sf. 368)

Tablo 11

Özel Okullar ve Eğitim Ücretleri

Country or territory	PRIVATE ENROLLMENT AS % OF TOTAL ENROLLMENT						EDUCATION FINANCE						EDUCATION FINANCE						Country or territory	
	Primary education		Lower secondary education		Upper secondary education		Total public expenditure on education as % of GDP		Total public expenditure on education as % of public expenditure on education		Public current expenditure on primary education as % of GDP		Public current expenditure on primary education as % of public current expenditure on education		Public current expenditure on lower secondary education as % of public current expenditure on education		Public current expenditure on upper secondary education as % of public current expenditure on education			
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016		
Arab States	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Arab States
Algeria	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Algeria
Bahrain	1000	992	132	132	142	142	50	1.1	14.6	11.4	26.1	26.1	...	...	...	...	...	...	Bahrain	
Egypt	1000	1000	20	11.1	152	145	1.4	...	10.5	...	1000	...	...	...	...	...	...	...	Egypt	
Lebanon	265	425*	35	31**	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Lebanon	
Libya	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Libya
Qatar	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Qatar
Saudi Arabia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Saudi Arabia
Sudan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Sudan
Syria	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Syria
Yemen	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Yemen
Central and Eastern Europe	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Central and Eastern Europe
Albania	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Albania
Bosnia and Herzegovina	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Bosnia and Herzegovina
Bulgaria	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Bulgaria
Croatia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Croatia
Czechia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Czechia
Estonia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Estonia
Hungary	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Hungary
Lithuania	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Lithuania
Poland	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Poland
Republic of Moldova	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Republic of Moldova
Romania	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Romania
Slovakia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Slovakia
Slovenia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Slovenia
Timor-Leste	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Timor-Leste
Turkey	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Turkey
Ukraine	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Ukraine
Central Asia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Central Asia
Azerbaijan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Azerbaijan
Kazakhstan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Kazakhstan
Kyrgyzstan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Kyrgyzstan
Tajikistan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Tajikistan
Turkmenistan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Turkmenistan
Uzbekistan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Uzbekistan
East Asia and the Pacific	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	East Asia and the Pacific
Bhutan	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Bhutan
Brown Darwinia	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Brown Darwinia
Timor-Leste	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Timor-Leste

1. Data for 2015 is preliminary.

1990 yılında okul öncesi eğitim veren özel okulların toplam okullar içerisindeki oranı 5.6 iken bu oran 2000 yılında 6.3'e yükselmiştir. Yine 90 yılında özel ilk okulların oranı % 0.6 iken 2000 yılında 1.8'e yükselmiştir. 1990 yılında özel orta öğretimlerin payı ise %2.8'dir. Eğitim için yapılan kamu giderlerinin gayri safi milli hasıla içerisindeki yüzdeleri ise 1990 yılında %2.1 iken 2000 yılında %3.4'e yükselmiştir.